

MUNK. ARTUR:

A csodakávé

— Elbeszélés —

Ismerek embereket, akik egész életüket négy fal között éltek le, szülővárosukból soha ki nem mozdultak, s a »kapun« kívüli élet már túl esett érdeklődésük körén.

Ez a makacs, következetes egyhelybenülés, az utazástól való rette-gés, tartózkodás, bizonyos fokig beteges jelenség. Ezzel szemben a túl-zásba vitt barangolás, csavargás is az idegkörtan körébe vágó tünet. A raboskodásra emlékeztető bezártságnak és az ezzel járó egyhangú élet utáni vágynak ellentéte a leküzdhetetlen utazási, kalandozási szenvedély, amikor valami belső, ideges nyugtalanság viszi az embert messze, idegen tájak felé.

A világcsavargásnak nevezett korszakon magam is túlestem: a Cunard Line szolgálatában beutaztam az öt világrész valamennyi tengerét. A Cunard hajókon betöltött másodorvosi tisztséget megúntam s egy délamerikai hajóstársaság óceánjárójára szerződtem el primáriusi minőségben. A húszezer tonnás hajó New-Yorkból indult el az afrikai partok érintésével, Európa felé. Tízezer tonnányi fagyott hússal, friss élel-miszterrel és vagy ezer utassal rakodott meg az óriási hajó. A fedélközön annyira túlsúfolták az utasokat, hogy hajótörés esetén még a felének se jutott volna mentőcsónak.

A kívülről frissen bemázolt, rozszant öreg bárka már a második napon veszedelmes viharzónába került. A nagy esőben, ködben lassan haladtunk előre. Emeltes hullámok pacsokolták a kiszáradt, öreg »teknő« bordáit, amelyek úgy recsegték a viharban, mintha valami óriási dióhéjat ropogtatnának a tébolyodott elemek... Az utasokat nagyon meggyötörte a tengeri betegség. Borzalmas látványt nyújtott a zárt fedélközön tehetetlenül vergődő ezernyi ember...

A hajó kapitánya alacsony, kövér, vastagnyakú, szénfekete hajú, rezessorru portugál volt. A gazdasági tiszt szerint fiatalabb éveiben a Csendes Óceánon kalózkodott, és igen sok emberélet kioltása terheli lelkét. Alkalmazottaival kegyetlenül bánt, imádta a pénz és az alkoholt. A matrózok szerint még a legszörnyűbb viharnál is kellemetlenebb volt a részeges kapitány. Már a második napon összekülönböztem a vad portugál tigrissel. A rossz élelmezést kifogásoltam, különösen a fedélközi utasok és a legénység lehetetlen ellátása miatt emeltem panaszt. Félre nem érhető módon adtam tudtára, hogy itt valaki visszaél a hajóstársaság bizalmával, ellopja a szerencsétlen embereknek kijáró adagokat. Egy óra múltán az olasz visszavándorlók népes küldöttsége kereste fel a kapitányt. Erélyesen tiltakoztak az embertelen bánásmód és a rossz élelmezés ellen. A tiltakozásnak nem maradt el az eredménye: a kapitány

alaposan leitta magát, dühögött, revolverével hadonászott és a fülembé ordította, hogy az egész az én művem, jól tudja, hogy én lázítottam fel ellene az utasokat. Meglehetősen hangon adta tudomásomra, hogy fogjam be a számat, ha természetes halállal akarok meghalni...

Harmadnapra újabb szörnyű csapás tette elviselhetlenné utamat: a fedélközi olasz utasok között kitört a kolera...

A tengeri betegségtől elcsigázott, legyengült, hiányosan táplált emberekkel könnyen végzett a sárga rém... Az első halott egy életerős, olasz kőfaragó munkás volt. Hirtelen esett össze, alhasi fájdalmakról panaszkodott rekedt hangján. Két óra múlva már halott volt. Még aznap este meghalt az ápolója is, egy vöröshajú ír pincér, harmadiknak, hajnalra egy osztrák muzsikus szenvedett ki. Az első temetési szertartáson megjelent az alkohol-gőzöktől felfújt kapitány. Rövid imát mondott, mire a matrózok a három deszkakoporsót a tengerbe lökték. A következő halottat az első tiszt búcsúztatta el, azután meg nekem kellett az orvosi teendők mellett a lelkesítő tisztséget is betöltenem. A hatodik áldozatnak már nem jutott koporsó, egyszerű vitorlavászonba csomagolták a merev hullát, súlyokat kötöttek a lábára és a tajtékzó tengerbe dobták.

A kapitány a haját tépte dühében... Nem a halottak száma miatt dühögött, hanem az ejtette kétségbe, hogy a kikötői hatóságok a fertőzött hajó egész hússzállítmányát a tenger fenekére küldik. Ebben a tekintetben nagyobb súllyal nehezedett rá a felelősség, mintha száz emberéletéről lett volna szó. Valósággal őrzöngött, ha arra gondolt, hogy a kolera miatt megsemmisítik a tízezer tonnányi élelmiszer-rakományt. És mindezt persze nekem, a gondatlan, lelkiismeretlen hajóorvosnak köszönheti... A járvány terjedéséért a hajóorvos felel, még akkor is, ha a betegek elkülönítésére nincs megfelelő helyiség, ápolószemélyzet, gyógyszer, szérum és fertőtlenítőszer... Éjszakai deliriumában magához rendelt és megfenyegetett, hogy a tengerbe dobja, ha alál nem írok egy nyilatkozatot, mely szerint a hajón fertőző beteg nincs, nem is volt... A nyilatkozat aláírását persze megtagadtam, hiszen az új betegek száma a tízet is meghaladta...

Az ötödik napon, a reggeli órákban váratlanul kisimult a tenger; csillogott, mint a sűrű olaj. Megszűnt az idegborzoló deszkarecszés, csikorgás, amely napok óta lehetlenné tette az alvást. Az óceán közepén járhattunk, amikor hirtelen leálltak a gépek. Felébredtem. Magamra kaptam a ruháimat és ijedten dugtam ki a fejemet a kabin ablakán... A tenger tükörsíma végtelenségre, a nagy csend megnyugtató... Néhány pillanat múltán a kabinás, egy bronzbőrű spanyol fiú rontott be hozzám és kétsébeesetten magyarázott valamit. Olyan gyorsan hadart, hogy egy szavát se értettem... Az ablakkal ellentétes oldalra mutatott. Fel-tűnően izgatott volt.

Felrohantam a fedélzetre... A hajó bal oldalától vagy két mérföldnyi távolságban egy sziget kékllett... A hajóinas a karomnál fogva húzott a fedélköz irányában. Most már megértettem: a kapitány hivat...

Küönös látványban volt részem... amíg élek, nem felejttem el.

A fedélköz magasságában, csigákon lógott egy mentőcsónak, benne sorban, egymás mellett, mint a heringek, az én koleras betegek feküdtek. Az evezőpadokon hat matróz ült, magasba tartott, hosszú evezőkkel... A kapitány ezúttal színjózannak látszott. Parancsot adott, hogy szállítsam a betegeket a szigetre...

Gépiesen szálltam a csónakba s a kormány mellé ültem. A kötelek feszültek, a csigák sirtak, pár pillanattal később már a vizen úszott a mentőcsónak...

Füves parton kötöttünk ki. A matrózok némán, szertartásosan helyezték el a magas pázsiton a betegeket, számszerint kilencet és kissé távolabb sirt ástak a tizediknek, aki szállítás közben halt meg... Néhány láda élelmiszer, főzőedény és egy hordó édesvíz kirakása után a vezetőjük, egy öreg matróz, megnyugtatóan, hogy két hét múlva értünk jönnek... Ennek így kellett történnie, hogy a hajó friss élelmiszer-szállítmányát biztosíthassák...

Tiltakozásom hiábavalónak bizonyult... Így parancsolta a kapitány...

A matrózok csónakba szálltak és hatalmas evezőcsapásokkal siettek vissza a hajóhoz.

Kővémeredten álltam a parton a kínban vergődő betegek között. Okólbeszorult a kezem s fátyolos szemmel néztem a teljes gőzzel továsikló hajókolosszus után...

Első gondó'ataim a láthatáron szálló halvány füstfelhőkkel szülővárosom felé szálltak... Milyen jó dolga van otthon az embereknek!... Még az íróasztala mellett görnyedő írnokot is irigyeltem. Ott ül a poros, dohos akták között... robotol reggeltől estig négy fal között, de legalább otthon van... A robinzoni élet egy cseppet se volt inyemre...

— Hisz csak két hétről van szó... — vigasztaltam magam — csak nem »felejt« ezen a lakatlan szigeten a portugál tigris?... Kerüljek csak haza, majd ellátom én a baját!... Milyen más volt a Cunard »Carpathia« hajóján... Rostron kapitánnyal a legjobb viszonyban éltünk, amikor ez a vad portugál, nagyobb fizetésse' magához csalt... És most itt vagyok a szigeten, a kolerás betegekkal... ismeretlen szigeten... fegyver nélkül... Két ásó, egy csákány és egy rövid lapát, ez az egész... És pár milliárd kolerabacillus...*

Rekkenő, trópusi hőség zúdult a szigetre. Szinte izzott a levegő és a part sárga homokja. A közeli cserjés árnyékába akartam vinni a betegeket, de kértek, hagyjam őket a napon, mert még ott is fáznak... Ellátam őket, azután a közeli homokdomb tetejére kapaszkodtam. Innen még utolsó pillantást vetettem a láthatáron úszó füstfelhő után és kétségbeesetten gondoltam szomorú helyzetemre... Miféle nép lakja a szigetet?... Fehérek?... Színesek?... Kannibálok?... Egy cseppet se volna kellemes, ha ebben a gőzfürdői melegben nyáron megsütnének. Ebben a percben inkább a megfagyás halálmémét vállaltam volna...

A sziget sokkal nagyobb volt, mint gondoltam. Az északi part mentén valóságos őserdő terült el, magas, tizenöt-húsz méteres, karcsú, haragoszöld fákkal... A déli lejtőn ugyanolyan, de kisebb fák, cserjék állottak szép sorjában, katonás rendben, mint valami faiskola... A szívem majd kiugrott az örömtől... Rend... faiskola?... A kultúra biztos jelei...

Óvatosan mentem előre, a faiskola irányában... Furcsa, sohasem látott, gúlaalakú, karcsú, embermagasságra nőtt fácskák között jártam. A nagy, sötétzöld, olajosan fénylő, párosan ülő levelek tövében szagta-

lan, fehér virág... Reszkető ujjakkal nyúltam a virágok után... Alattuk magvak, egymáshoz tapadt magvak... Kávemagvaktól... Csodálatos kávé... kékszinű kávé...

Egy óra múlva, illatos kávéval kínáltam betegeimet és magam is a részegségig ittam a pompás, csodálatos ízű kávéból...

Nincs szándékomban az olvasót apró részletekkel untatni, csak annyit jegyzek meg, hogy betegeim a sziget csodás hatású »kék-kávétató« és a bozótok között talált fanyar, fekete boggyóktól három nap alatt teljesen talpraállottak... Ma is szilárd a meggyőződésem, hogy a szerencsés gyógyulást a titokzatos kék kávénak köszönhetjük...

A negyedik napon egy háromtagú fehér katonai járőr lepte meg táborunkat... Trópusi sapkát, vászon egyenruhát viseltek a napbarnított legények. Lövésre készen tartott fegyverekkel, ismeretlen nyelven megadásra szólítottak fel bennünket... A magasba emeltett karok nemzetközi nyelvét megértették. Európára emlékeztető gondos motozás után útnak indítottak bennünket a sziget belseje felé...

Több mint egy óráig tartó gyaloglás után vonultunk be szuronyok között a sziget gyönyörű, modern fővárosába... Ha nem éreztük volna a tüzes homoktól égő talpunk sajgó fájdalmát, joggal gondolhattuk volna, hogy mindez csak tündéri álmom... európaiasan öltözött fehér emberek, csinos asszonyok... Majdnem minden utcasarkon kávéház... bambusznáddal díszített izléses terraszok... kétkerekű járművek... gépkocsi... Üdülőhelyre emlékeztette az embert ez az ismeretlen, titokzatos trópusi város... A kávéházi vendégek nyugodtan szürccsölték kávéjukat, ügyet se vetettek ránk. Az utcai árusok barátságosan integettek felénk, a nők biztatóan mosolyogtak... Csoportunk legidősebb tagja, a sovány, vézna, ötvenéves Lupini — kilencgyermekes családapa — az örökké vidám olasz sírkőfaragó, kijelentette, hogy a történetek és látottak után többé nem megy haza, itt fog megnősülni... Alig tudtuk lefogni az öreget: erőnek erejével neki akart menni egy villogófogú kreol menyecskének, aki állítólag a szeme közé kacsintott...

A szó legszorosabb értelmében vett hűvösre kerültünk, egy földalatti börtönbe, ami a trópusi hőséget figyelembe véve nem is utolsó dolog. Fe'sóvilágítású, külön luksusz-cellát kaptam. A börtönőr, egy nemetül beszélő cseh származású ember már az első napon kimerítően tájékoztatott a titokzatos, ismeretlen szigetről. Mindent elmondott azért a kevés pipadohányért, amit a zsebem mélyéből kotortam össze. Tőle tudtam meg, hogy a sziget neve: Kahwah. Hajótöröttek alapították a mai várost, háromszáz évvel ezelőtt, lakóinak száma körülbelül háromezer, nyelvük hasonlít az eszperantóhoz, ami érthető is, hiszen a szigeten képviselve vannak Európa összes népei. A hajók, sajnos, csak egyszer egy évben, április elsején köthetnek ki a szigeten, az úgynevezett Kahwah nemzeti ünnepen, a sziget alapításának napján. A hajók elsősorban teával rakodnak meg, mert a szigetlakók a különben kitűnő minőségű teát kizárólag fürdésre és ruhatisztításra használják. A teán kívül rengeteg déligyümölcsöt, banánt, ananászt, rizkását cserél be a sziget kormányzósága ipari cikkekre, főleg fegyverekre és lőszerekre. Az életfogytiglan megválasztott kormányzó és a felelős kormány legfőbb gondja, hogy ügyeljen a belső rendre és kifelé megőrizze — ha kell, fegyverekkel — a sziget függetlenségét.

Érdekes dolgokat tudtam meg a kék-kávéről is. Ámulva hallottam, hogy ősi törvény halálbüntetés terhe mellett tiltja a Kahwah kivitelét. Ezt a törvényt valóban be is tartották, mert a sziget alapítása óta egy szemernyi kék kávé se csempészték ki az ültetvényekről. A kikötő be-

járatánál figyelmeztető táblák fogadják a hajósokat: Idegeneknek szigorúan tilos a belépés! A kék Kahwah legfőbb tulajdonsága az, hogy aki rendszeresen issza, többé nem tud lemondani róla. A kék kávé rabul ejti az embert, örökre a szigethez láncolja... megszünteti a kínzó honvágyat, feledteti az óhazát...

A tények pontos leírása megköveteli a részletességet, holott fentebb ígértem, hogy rövid leszek. Nem hallgathatom el azt a szenzációs értesülésemet sem, amit börtönöröm, a kitűnő Prasek Tóbiás különösen hangsúlyozott, hogy a szigetnek sohasem volt orvosa, vagy kuruzslója. A szigetlakók teljesen egészségesek, a járványos betegségeket a bennszülöttek csak hírből ismerik. Az emberek orvos nélkül halnak meg, ha eljön az ideje. Orvosuk tehát nincs, de annál több a lelkes a szigeten. Minden száz lélekre jut egy pap. Híhű keresztény Krisztushívő, biblia-rajongó a nép. Különös, hogy vasárnap helyett a szerdát tartják. A szigeten szerda az ünnep, a munkaszünet napja... Munkaszünet?... Kissé furcsán hangzik, hiszen hétköznapokon se erőltetik meg magukat az emberek... Ülnek a kávéház előtt, isszák a zamatos, bűvös kávé, sakkozni, kockajátékkal szórakozni és — politizálni...

Két hónapig tartó vizsgálati fogság után végre szabadlábra helyeztek. Társaim valamivel előbb szabadultak, úgy hogy mire elhagytam a börtönömet, Lupini bácsi már jegyben járt egy bennszülött özvegyel.

Kahwah sziget békés lakóit csak a felületes szemlélő tarthatta egységesnek, elégedettnek. A valóságban azonban áthidalhatatlan szakadékok választották szét az embereket; egyenlőségről beszélni sem lehetett. Sokat adtak az ősi hagyományra, a származásra, a sziget történetére, és így a százéves ősökre visszatekintő bennszülött különbnek tartotta magát a zöld bevándoroltnál, vagy annál, akinek csak az anyja született a szigeten, míg az apja új honpolgár volt. Az őslakók voltak a »tisztavérűek«, akik nagyon ügyeltek fajuk tisztaságára és csak egymásközt házasodtak. Kormányzó, miniszter, állami hivatalnok csak tisztavérű lehetett.

A másik és egyben erősebb válaszfalat a kék kávé, helyesebben a tejskávé emelte az elégedetlen lakosság közé. Ezt a megkülönböztetést is az arisztokrata »tisztavérűek«-nek köszönhették...

A kormányhoz közelálló elemek jöttek rá, hogy a szigetlakók különböző módon isszák a kávé. És ez a látszólag egyszerű és ártatlan megfigyelés lett később a szőlőanyja igen sok, nem várt bonyodalomnak. Fél századdal ezelőtt egy osztrák hajópék honosított meg a szigeten egy kuglófszerű kávéüteményt, amely azóta nemzeti eledel lett és a »coco« nevet kapta. A sziget arisztokratái felfedezték, hogy míg ők a coco süteményt a szájukhoz emelik és az ünnepélyesen leharapott darabkára hörpintik a tejskávét, addig a köznép, a tisztátlanvérűek beapritják a cocót a kávéba és onnan kanalazzák ki. Meggyőződésük szerint az egyedüli helyes eljárás az, ha az ember a nemzeti süteményt nem a csészében, hanem a szájuregben itatja át a kávéval. A beapritást tisztátalan és tiszteletlen dolognak tartották. Így alakult ki a két ellentétes párt: az aprítók és a nem aprítók pártja. A nép, a többség természetesen az aprítók oldalán harcolt az étkezés szabadságáért, illetve a szabad étkezésért. A megindult vitát a rendőrfőnök akarta erélyes kézzel elfojtani. Egyszerűen betiltotta az aprítást, de az ezt követő felzúdulás után rövidesen visszavonta a rendeletet. A beap-

rító-párt szónokai népgyűléseken kardoskodtak a demokratikus aprítás mellett és azt vitatták, hogy az aprítás művelete kellemesebb, természetesebb és főként emberibb, mint az erőltetett, »előkelő« nem-aprításos étkezés. A beaprítás ellenzői persze hivatkoztak az ősi hagyományra, a nevelésre, az izlésre és a nemzeti érzésre. Körömszakadtáig védtek álláspontjukat, sőt odáig mentek, hogy az aprítókat egyenesen forradalmároknak nevezték...

Kiszabadulásom után rövidesen kiéleződött a harc a két tábor között. Aprítók és nem aprítók külön pártokra szakadtak, kerültek az egymással való érintkezést. Az aprítók ellenzéki pártja külföldi jelvényt csináltatott és röpiratokkal agitált a nép között. A kormány se maradt tétlen: megszólaltatta az államilag szabadalmazott szociológust is, de ennek a tudása se nőtt túl a kávé problémáján... A papok is a konzervatív, nem aprítók mellett prédikáltak...

A sziget lakóinak békés életét ilyenformán felborította a csúnya politika.

A munkanapokat is lefoglalta az agitáció. A nép szívesen hallgatta a szónoklatokat, mert azután potyakávéhoz és aprítanivaló cocóhoz jutott. A titkos cél természetesen az volt, hogy a beaprítók vegyék át a sziget kormányzását és vessenek véget a dölyfös, gyűlölt nem aprító, arisztokrata uralomnak.

A nők is részt vettek a mozgalomban. Ténykedésüket röviden így foglalhatjuk össze: a férjes asszonyok a férjük elveivel ellentétes álláspontért lekesedtek, a fiatal lányok a nem aprítókhöz, az öregasszonyok az aprítókhöz csatlakoztak.

Ebben az időben ismerkedtem meg a sziget angolszármaszású mérnökével, mr. Mac Geével. Bemutatott a feleségének, akinek már a szülei is a szigeten születtek. Nagyon szívesen fogadtak tengerrenéző, pálmadorong bungalowjukban és mingyárt az első alkalommal tejeskávéval és ünnepi cocóval kínáltak meg. A magas, vöröshajú, sovány, szeplőskezű asszony, akit akkor rendkívül kíváncsúnak találtam, egyenesen nekem szegezte a kellemetlen kérdést:

— Nos, uram, hogyan issza a kávé? ...

A kérdés zavarba hozott. Ifjú éveimben otthon mindig szenvedélyes beaprító voltam, de akkor a világot se gondoltam volna, hogy ez a probléma valamikor ilyen nagy súllyal fog rám nehezedni... A kávéházi törzsasztalnál is mindig élvezettel aprítottam kiflimet a habos, szűrt kávéba... Eszembe jutott boldogult nagyanyám, aki csordulásig rakta tele személyével kávésbögréjét, viszont azt sem tagadom, hogy jobb társaságban, hölgyek jelenlétében sohasem aprítottam a süteményt a kávémba, hanem a felpuhítás, helyesebben az áztatás műveletét illetően a szájüregben végeztem el. Úri helyen, előkelő vendéglőben a kenyert nem illik a levesbe aprítani, de megengedett dolog, ha a »kenyérkockákat« külön szervírozzák.

Mindez egy pillanat alatt cikázott át agyamon. Önagysága tágra nyílt szemekkel, türelmetlenül várta válaszomat.

— Mrs. Mac Gee... — mondtam a fülem hegyéig elpirulva —, én sohasem voltam barátja a kávénak... Az én hazámban az emberek paprikás szalonját esznek lágy kenyérral... Különbösen is hidegen iszom a kávé — tettem hozzá elszántan, hogy ezzel is időt nyerjek.

A ház úrnője bosszúsán vállat vont, csontos ujjaival letört egy kis darabot a coco-süteményből, annak is csak a felét harapta le kapafogaival, azután jó nagyot hörpintett a forró kávéból. Ugyanezt a műveletet végezte a férje is azzal a különbséggel, hogy a süteményt tartó balkezi kisujját mereven az ég felé, mintegy eskütételre tartotta... Mondanom se kell, hogy a következő pillanatban már utánuk csináltam a szertartást, még a bal kisujjamat is finomkodva a magasba merevítettem...

A kávé után Mac Gee felállott és homlokon csókolott:

— Doktor, ön a mi emberünk! — mondotta meghatottan.

Aznap este a szigeti Kispolgári Kör ünnepi vacsorájára voltam hivatalos. Az asztalfőre ültettek és mindenki rám várt, hogy megkezdjem az ünnepi kávéivást. Természetesen beaprítottam a »munkás-coco«-t a kávémba, amelyből ez alkalommal egy jókora a gyagfazékka! tettem elem... Teliszájjal kanalaztam az illatos, friss tejeskávéval átítatott süteménydarabokat a jelenlevők nagy meglepődésére. A kávé után rengeteg gyümölcsöt és szónoklatot kellett lenyelnem. Megérte, mert a vacsora nagyon kedvemre való volt. A közönség elénekelte a »Kék-Kawah« indulót, majd a vezérük felállott, homlokon csókolott és mély basszusán dörögte:

— Doktor, ön a mi emberünk...

Belátom, eljárásom nem a legkorrektebb volt. De hát alkalmazkodnom kellett az áramlatokhoz... Egyszer a nem aprítók tartottak jól, aztán az ellenzéki aprítók kedveskedtek egy jó kávévacsorával. Mindig az illető párt szájaíze szerint beszéltem.

A semmittevéstől tekintélyes pocakot eresztettem, de meghíztak a kolerás betegek is. Egyik-másik megnősült. Lupini valósággal áldotta a vad portugál hajóskapitányt, akinek mindezt köszönhette. Fogadkozott, hogy sohasem fogja elhagyni ezt a mesébe illő szigetet... Magamon is megdöbbenéssel állapítottam meg, hogy... izé... hogy is mondjam... nem vágyódtam haza... nem gyötört a honvágy... Hazai szeretteimről is teljesen megfeledkeztem. Úgy látszik, a kékkávé-szenvedély rabjává lettem... Feltűnt, hogy a szigeten sok az eszelős, mániákusan rajongó ember, akiknek izgatottsága csak addig tartott, amíg meg nem itták kávéadagjukat. Azután nyomban lecsillapodtak... Ezt az ideges tünetet magamon is észleltem, de nem sok figyelmet szenteltem az ügynek...

Egy napon a kormányzó úr ő kegyelmessége hivatott. Az első pillanatban árulásra gondoltam, és minden porcikám remegett az izgatottságtól. Kegyetlen ember volt a sziget kormányzója...

A pálmafából épült kormányzósági palotában fogadott... Magas, elhízott, idősebb szuszogós öregúr. Kidülledt, véres, zacskós szemeivel percekig bárgyún tekintett szemem közé.

— Baj van, gondoltam magamban. — Úgy látszik, kiszült a turpisságom... Mégis csak jobb lett volna, ha csak a nem aprító kormánypárt mellett vallottam volna szint... Aki a néppel, a tömeggel tart, könnyen ráfizet... De most már minden késő... ezt előbb kellett volna meggondolni... Üljet otthon nyugodtan a fenekeden, akkor nem kerülsz ilyen bajba... Még majd felakasztat egy fára ez a bivalyborjú!

A kormányzó nagyot sóhajtott, terjedelmes hordóhása fölött összekulcsolta szőrös, vastag ujjait és így szólott:

— Nagyon diszkrét dologról van szó, uram... Úgy vélem csak is onben bízhatok meg... Számíthatok diszkrétciójára?... Mert, ha az

ügy kitudódik, lehetetlenné vagyok téve a szigeten, szeretett népem előtt...

Kiváncsivá tett az öreg. Annyit már kiéreztem a beszédéből, hogy itt nem az én fejemről van szó és nem az aprítás kérdése körül dúló harcról.

Kiegyenesedtem.

— Számíthat rám, kegyelmes uram! Különben is, aki ismeri szep-lőtlen multamat, sziklaszilárd jellememet...

— E'ég!... Kezet rá...

Megszoritottam nagy, nedves, puha mancsát... A kormányzó úr magához vont, kabátja belső zsebéből egy szelet papírost vett elő és elem tartotta:

— Itt van a nagy titok — mondotta remegő hangon — megengedem, de csakis magának engedem, hogy elolvassa...

Egy vers volt... Rövid, alig húszsoros vers, rettentő rímekkel, ösz-szefüggéstelen, dadogó, hülye tartalommal...

— Én írtam ezt a költeményt — dadogta a kormányzó izgatott re-megéssel. — No, mit szól hozzá?... Életem első, egyetlen költeménye...

— Súlyos kórtünet, mindenesetre — állapítottam meg magamban, majd rövid hallgatás után a kegyelmes úr szőrös fülébe ordítottam:

— Remek!...

A politikai ellentétek lehetetlenné tették a szigetlakók életét.

A beaprítók pártja úgyszólván napról-napra nőtt és ezt nem kis idegeskedéssel konstatálták a kormány körül csoportosult konzervatív elemek. Napirenden voltak a kormány elleni tüntetések, kékzászlós felvonulások... A kormányzó eltiltotta az aprítópárt jelvényeinek viselését. Ezzel is el akarta érni, hogy az ellenzék ne vegye észre számbeli fölényét. Saját pártemberei viszont jelvény nélkül nem mutatkozhattak az utcákon.

A súlyos ellentétek utóbb már véres összeütközésekben robbantak ki. Az első ütközetből a jól felfegyverzett kormánycsapatok kerültek ki győztesen. A kormányzó első dolga az volt, hogy letartóztatott és velem együtt börtönbe záratta a volt kolerás betegeimet is. Véleménye szerint az »alkalmatlan idegenek« forgatták fel a sziget békés rendjét.

Mac Gee mérnök barátom megátogatott a börtönben, nem nyujtott kezet és elborult arccal csak ennyit mondott:

— Csalódtam önben... Ez árulás!...

A rendőrfőnök azt a vádat vágta a fejemhez, hogy betegségeket hoztam a szigetre és ezért életemmel fogok lakolni...

A további eseményeknek, sajnos nem lehettem szemtanúja. Értesü-léseimet a bebörtönzött aprítóktól kaptam.

A szigeten az aprítók és nem aprítók között ádáz polgárháború dúlt... A vér patakokban folyt... a kormányzó gépfegyverekkel, ágyúkkal lövetett a zendülők közé... Végül is a fegyverek ereje győze-delmeskedett: az aprítók megadták magukat...

A kormányzó kihirdette a diktatúrát...

A diktátor első dolga az volt, hogy kilenc társammal együtt halálra ítelt, és mert fogytán volt a muníció, az akasztás mellett döntöttek... A függés szerencsére elmaradt, a kormányzó-diktátor az ítéletet felfüggesztette, mert a nagyszámú sebesült orvost követelt. Valamennyien kiszabadultunk, de politizálás helyett a sebesülteket kellett ápolni. A diktátor második rendelete kimondotta a prohibíciót. Betiltotta a kávé élvezését. Arra számítottak, hogy teára szoktatják a népet és az értékes, ritka kék-kávét eladják a külföldi kereskedőknek... avagy még nagyobb kaliberű ágyúkra cserélik be...

A »száraz törvény« csak olaj volt a tűzre, a szigeti lakosság elkese- redése nem ismert határt... Földalatti szervezetek alakultak, titokban itták a kávé... A mozgalom élén a kávéháztulajdonosok állottak, de csakhamar hozzájuk csatlakoztak az aprítás régi ellenségei, a rendőrség és a katonaság is... Egységbe verődött Kahwah sziget meggyötört lakossága, a kávé és a diktátor megbuktatása újból összehozta őket.

— Le a gyűlölt diktátorral! Éljen a szabadság!... — hangzott a szigeten.

Néhány hétig tartó szervezkedés után egy éjjel a katonák felgyújtot- ták a kormányzósági épületet. A kormányzót elfogták és egy óriási üst- ben feketekávéba fojtották.

A rend rövidesen teljesen helyreállott. Mindenki annyi kávé ivott, amennyit akart. Aprítók, nem aprítókkal közös asztal mellett étkez- tek, tiszteletben tartva az egyéni szabadságot.

...A kávétilalom alatt erőt vett rajtam a honvágy... Haza... haza... minél előbb... buzgott fel bennem egy ismeretlen hang. A kék ká- vénak még a színét is gyűlöltem... A szigetlakók marasztaltak... fel- ajánlották a kormányzói állást is, csak maradjak... Hiába kértek, kö- nyörögtek, nem volt maradásom...

Csak még egyszer hazakerüljek — gondoltam — nem mozdulok ki többé... Ezentúl nem nézem le az egyhangú biztonságban otthon ülő embereket...

Egy kis francia teherszállító hajó fedélzetén jöttem haza.

Még ma is sajnálom, hogy nem hoztam magammal mutatót a Kah- wah-szigeti titokzatos kék-kávéból...

Oláh Sándor illusztráció-terve